

פרק שמיני 'התודה היתה באה'

משנה

התודה באה ה' סאים ירושלמיות ו' התודה באה מארבעים לחמים שהיו עשויים מדבריות עשרים עשרונות מחמש סאים סולת ירושלמיות שהן שש סאים מדבריות⁹⁵⁹. ושש הסאים הם שתי איפות, שאיפה מדברית היא שלש סאים. ובארבעים לחמי תודה יש עשרים עשרונות⁹⁶⁰, עשרה לחמץ ועשרה למצה. כיון שהיו עשרה חלות חמץ כל חלה היתה מעשרון ועשרה למצה. ובמצה שלש מינין: חלות, רקיקין, ורבוכה. נמצאו שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין, ושלוש חלות לעשרון⁹⁶¹. ובמדה ירושלמית היו שלשים קב, חמשה עשר לחמץ וחמשה עשר למצה. חמשה עשר לחמץ, קב ומחצה לחלה. חמשה עשר למצה, ובמצה שלש מינין חלות, ורקיקין, ורבוכה, נמצאו חמשת קבין לכל מין ומין, ושתי חלות לקב. כיון שהיה שלשים חלות של מצה נמצא שהיה עושה שתי חלות מקב אחד.

גמרא

איפה ג' סאים "האיפה והבת תוכן מנין שאיפה היא שלש סאים? אמר רב חסדא, לומדים מהכתוב ביחזקאל: "הָאִיפָה וְהַבֵּת תִּכֶּן אֶחָד יִהְיֶה", יש לבת ולאיפה מדה אחת, כמו שבת היא שלש סאים, אף איפה היא שלש סאים. שואלת הגמרא, מנין שבת היא שלש סאים? אם מהכתוב: "לְשֵׁאת מַעֲשֵׂר הַחֶמֶר הַבֵּת", בת היא עשירית מחומר שהוא שלשים סאים, והכתוב אומר שאיפה ובת הוא תוכן אחד. הרי גם באיפה כתוב "וְעֵשִׂירֵת הַחֶמֶר הָאִיפָה"! אלא שלא יודעים מהי מדת חומר, ואם כן לא יודעים גם כמה היא בת!. אלא מהכתוב: "וְחֶק הַשֶּׁמֶן

959 שסאה ירושלמית היתה יתירה על של מדבר שתות ואותן חמש הן שש מדבריות. רש"י. שהוסיפו על הסאה שתות כך הוסיפו על האיפה. ובחמש סלעים של בן בכור (בכורות נ.). יש לומר שהכ' אומר "יהיה". תוס'.

960 כ' (שמו' טז) "והעומר עשירית האיפה" שהעומר הוא עשרון ונמצא י' עשרונים באיפה וב' איפות הן כ' עשרונות האיפה שלש סאין, עשרים עשרון, עשרה לחמץ ועשרה למצה. רש"י.

961 ששלשים חלות לא היו אלא י' עשרון, ומה ששנינו עד כאן היא במדה מדברית אבל במדה ירושלמית שהיו ה' סאין שהן שלשים קבין שסאה ששה קבין ט"ו קבין לחמץ וט"ו למצה.

הַבֵּת הַשְּׁמֵן מֵעֵשֶׂר הַבֵּת מִן הַכֹּר עֵשֶׂר הַבֵּתִים חֹמֶר כִּי עֵשֶׂר הַבֵּתִים חֹמֶר". וכיון שאנו יודעים שכור הוא שלשים סאים הבת היא שלש סאים. ומהכתוב "הָאִיפָה וְהַבֵּת תִּכְן אֶחָד יְהִי" אנו יודעים שאיפה היא שלש סאים⁹⁶².

אמר שמואל, אין מוסיפים על המדות יותר משתות, ולא על המטבע יותר משתות, והמשתכר באוכל נפש, לא ישתכר יותר משתות.

מהו הטעם שאין מוסיפים על המדות יותר משתות? אם משום הפקעת השער, שמא

א"א לומר שאין מוסיפים יותר משתות משום אונאה

יבואו להוסיף יותר מדאי. הרי אפשר לחשוש לכך גם כשמוסיפים שתות!. אלא משום אונאה, כדי שלא יהיה ביטול מקח. שאם יוסיפו על המדות יותר משתות והתגרים לא ידעו שהוסיפו על המדות וימכרו במחיר הישן. ואחר כך יודע להם שהקונים מדדו במדות החדשות והמוכרים שמכרו להם במדה גדולה נתאנו יותר משתות, והמקח בטל. ולכן תקנו שלא יוסיפו יותר משתות כדי שהמקח יהיה קיים והלוקח יחזיר למוכר דמי אונאה, ואין המוכר יכול לחזור בו כדי שיהיה ללוקח מה לאכול. שואלת הגמרא, הרי רבא אמר שבכל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין, חוזר אפילו בפחות מכדי אונאה? אלא תקנו שלא יוסיפו על המדות יותר משתות משום תגר. חמר שקונה את התבואה מבעל הבית ומוליכה בשווקים שרוצה להשתכר בה את השתות. ואם הוא יקנה במדה הישנה וכשימכור ימדוד במדה שהוסיפו בה ביותר משתות היא מפסיד אתו יותר משתות. שואלת הגמרא האם דואגים רק שהתגר לא יפסיד, האם אינו צריך להרויח? האם מי שקונה ומוכר בלא רווח נקרא תגר? ומה התקנה שעשו לו?

שמואל דרש מהכ' ביחזקאל שמנה של קדש ה' אלא אמר רב חסדא, שמצא כתוב 190 ומוסיפים על המדות שתות מלבר

ודרש ממנו שיש גזירת הכתוב שאין מוסיפים על המדות יותר משתות. הכתוב ביחזקאל: "וְהִשְׁקַל עֲשָׂרִים גֶרֶה עֲשָׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה וְעֲשָׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה וְחֲמִשָּׁה שְׁקָל"

962 מעשר הבת מן הכור שמעשר של כור הוא בת עשרת הבתים חומר שבחומר יש שלשים סאים שהן י' בתים. נמצא שחומר הוא שלשים סאים כמו כור. עשרת הבתים חומר בסוף הכ' לא באו לחשבון אלא שכפל הדיבור כמנהג הנביאים. רש"י.

הַמָּנָה יְהִיָּה לָכֶם". עשרים שקלים וחמשה ועשרים שקלים ועשרה וחמשה שקל הם ששים שקלים. ואותם ששים שקלים יהיה לכם המנה. והרי סלע הוא ארבעה זוזים, ויש במנה הזה מאתים וארבעים דינרים. והרי במנה של תורה אין אלא עשרים וחמישה סלעים, שהם מאה דינרים⁹⁶³!. ומכאן נלמד שלשה דברים (א) מנה של קודש היה כפול, ויש בו מאתיים דינרים ולא מאה. (ב) מוסיפים על המדות ואין מוסיפים יותר משתות. (ג) שתות מלבר. מוסיפים לחמש את הששי והתוספת היא שתות מהסך הכל ולא שתות מלגיו. ואחרי שהוסיפו על מנה של קדש שהוא מאתים דינרים שתות מלבר הוא עמד על מאתים וארבעים דינרים. ואמר רבינא, אפשר לדייק שמוסיפים שתות מלבר מהמשנה שאומרת שהתודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות.

963 תוס' שואלים שהם עשרים וארבעה שגרה היא מעה שכ' (ויקרא כז) עשרים גרה ומתרגמים עשרין מעין וקי"ל שסלע ד' דינרין ושש מעה כסף הוא דינר הרי כ"ד. ותירץ ר"ת שהוסיפו ב' פעמים הוסיפו אחד בימי יחזקאל שהוסיפו על מנה של קודש לבדו שהיה של נ' סלעים ועשאוהו של ששים. ושוב בימי חכמים הוסיפו על הסלע שהיה של עשרים גרה ועשאוהו של כ"ד וממילא נתוסף המנה בין של חול בין של קודש. ועוד יש לומר שלא היה אלא תוספת אחד שהוסיפו בימי יחזקאל ולעולם מנה של חול של כ"ה סלעים ושל קודש של נ' סלעים אלא שהוסיפו על הסלע שתות ועשאוהו של כ"ד מעות ונתוסף בבת אחת מנה של קודש ושל חול. תוס'.

מכולן היה נוטל אחד מעשרה שנאמר: "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכֹּל קֶרֶבֶן תְּרוּמָהּ לָהּ". "אֶחָד" שלא יטול פרוס, "מִכֹּל קֶרֶבֶן" שיהו כל הקרבנות שוות, שלא יטול מקרבן על חבירו⁹⁶⁴. "לִכְהֵן הַזֶּרֶק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יְהִי", והשאר נאכל לבעלים.

גמרא

והקריב ממנו מן המחובר ונאמר: "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ" מן המחובר, שכל החלות יהיו ביחד בשעת התרומה⁹⁶⁵. "אֶחָד" שלא יטול פרוס, "מִכֹּל קֶרֶבֶן" שיהו כל הקרבנות שוות, שלא יטול מן הקרבן על חבירו. "תְּרוּמָהּ לָהּ" איני יודע מכמה חלות הוא נוטל אחת. נאמר כאן תרומה ונאמר בתרומת מעשר תרומה "וְהִרְמַתֶּם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה' מֵעֵשֶׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר". כמו ששם היא אחד מעשרה, אף כאן היא אחד מעשרה. או כלך לדרך זו נאמר כאן תרומה ונאמר בבכורים בבכורים תרומה, כמו שאמרו בפסחים "וְתְרוּמַת יֶדְכָּךְ" אלו הבכורים. כמו ששם אין לה שיעור, אף כאן אין לה שיעור?. נראה למי דומה, דנים תרומה שאין אחריה תרומה מתרומה שאין אחריה תרומה, ואל יוכיח בכורים שיש אחריהם תרומה⁹⁶⁶.

או כלך לדרך זו דנים תרומה הנאכלת במקום קדוש, תרומת לחמי תודה שנאכלת בירושלים, מתרומה הנאכלת במקום קדוש, מתרומת בכורים הנאכלת בירושלים. ואל תוכיח תרומת מעשר שנאכלת בכל מקום?. תלמוד לומר "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכֹּל קֶרֶבֶן תְּרוּמָהּ לָהּ" לגזירה שווה. בלחמי תודה כתוב "מִמֶּנּוּ תְּרוּמָהּ לָהּ" ובתרומת מעשר כתוב "וְהִרְמַתֶּם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה' מֵעֵשֶׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר".

"תביאו" עשרון לחלה "תהיינה" למדנו לתרומה שהיא אחד מעשרה, אבל איני יודע מכמה קמח הוא עושה את החלה של

964 שלא יטול מזה שנים ומזה לא כלום משום שצ' שלא יטול מקרבן על חבירו. רש"י.

965 רש"י פי' והקריב ממנו מן המחובר שיהיו כולם בכלי אחד כשיטול התרומה. ונראה שאין צריך אלא מוקף כמו ממנו שכ' בתרומה (במדבר יח). ובהקומץ רבה (לעיל כד.) משמע כפירוש רש"י. אבל גם שם צריכים נגיעה. תוס'.

966 ומטעם זה אין ללמוד גם מתרומה גדולה. תוס'.

חמץ? נאמר כאן לחם "עַל חֶלֶת לֶחֶם חָמֵץ". ונאמר בשתי הלחם :
 "מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפֶה". כמו ששם כתוב "שְׁתֵּי שְׁנֵי
 עֶשְׂרֹנִים" שמביאים עשרון לחלה, אף כאן עשרון לחלה. או לך לדרך
 זו נאמר כאן לחם ונאמר בלחם הפנים לחם "וְהִיְתָה לֶלֶחֶם לְאַזְכָּרָה".
 כמו ששם הוא שני עשרונות, אף כאן שני עשרונות? נראה למי דומה,
 דנים מנחה הבאה חמץ עם הזבח ממנחה הבאה חמץ עם הזבח, ואל יוכיח
 לחם הפנים שאינו בא חמץ עם הזבח. או לך לדרך זו דנים מנחה הבאה
 מארץ וחוצה לארץ מן החדש ומן הישן ממנחה הבאה מארץ וחוצה לארץ
 מן החדש ומן הישן, ואל יוכיחו שתי הלחם שאין באות אלא מן החדש
 ומן הארץ?. תלמוד לומר: "מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפֶה שְׁתֵּי",
 שכל מה שאתה מביא ממקום אחר הרי הוא כזה, עשרון לחלה. ומנין
 שלא אומרים שכמו שבשתי הלחם מביאים שני עשרונות אף כאן בלחמי
 תודה מביאים שני עשרונות ולא יותר? שנאמר: "תִּהְיֶינָה" שבא לרבות
 שצריכים להביא ללחמי תודה עשרה עשרונות.

למדנו עשרה לחמץ, משתי הלחם שהוא
 חמץ. ומנין לומדים שמביאים עשרה
 עשרונות למצה? שנאמר: "עַל חֶלֶת לֶחֶם חָמֵץ יִקְרִיב קֶרֶבְנוּ עַל זֶבַח
 תּוֹדַת שְׁלָמִיו", נגד חמץ הבא מצה. נמצאו עשרים עשרונות לחמי
 תודה, עשרה לחמץ ועשרה למצה. ולא אומרים שכל העשרה שבמצה
 יהיו ממין אחד. מפני שבכתוב: "אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֵנוּ וְהִקְרִיב עַל
 זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת מִצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וְרִקִּיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשֶּׁמֶן
 וְסֻלֹת מְרֻבָּכֹת חֲלוֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן" כתובים שלשה מיני מצה. נמצאו
 שלשה עשרונות ושליש לכל מין ומין, ושלוש חלות לעשרון. ונמצאו
 לחמי תודה ארבעים, שלשים מצה ועשרה חמץ. נוטל מהן ארבע ונותן
 לכהן והשאר נאכלים לבעלים.

הגמרא שואלת על מה ששנינו שלומדים
 מהכתוב "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ" מן המחובר, שכל
 מ' החלות יהיו ביחד בשעת התרומה. מה מחובר בכתוב: "וְיָאתָ כָּל חֶלְבֹ
 יָרִים מִמֶּנּוּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ", הרי בשעה שמרים את האימורים הבשר

"על חלת לחם חמץ" נמצאו י'
 עשרונות לחמץ וי' למצה

לא ינתח בשר קודם שיפריש
 אימורים

מנותח ואינו שלם⁹⁶⁷? אומרת הגמרא שהכתוב בא ללמד כמה שאמר רב חסדא בשם אבימי שלא ינתח את הבשר קודם שיטול את האימורים.

לומדים מדבר שנא' בו תרומה לה' הגמרא שואלת על מה ששנינו שלומדים שתרומת לחמי תודה היא אחד מעשרה

מפני שנאמר כאן תרומה ונאמר בתרומת מעשר תרומה. ומדוע לא נלמד מתרומת מדין שהיא אחד מחמישים?. ואומרת הגמרא שלומדים תרומה הנוהגת לדורות מתרומה הנוהגת לדורות, לא מתרומת מדין שאינה נוהגת לדורות. ושואלת הגמרא שנלמד מתרומת חלה שהיא אחד מארבעים ושמונה. ואומרת הגמרא שהתנא דבי רבי ישמעאל אמר שלומדים דבר שנאמר בו ממנו תרומה לה' מדבר שנאמר בו ממנו תרומת ה'. ולא מתרומת חלה שלא נאמר בו ממנו תרומה לה'.

הספק של רבא בזר שאכל תרומת לחמי תודה ואם היא מדמעת, הגמרא מביאה את הספק של רבא אם זר שאכל תרומת לחמי תודה חייב מיתה וחומש,

כיון שתרומת לחמי תודה הוקשה לתרומת מעשר. או שהכתוב באוכל תרומה "וַיִּמְתּוּ בוּ בִּי יַחְלִלְהוּ" בו ולא באחר, "וַיִּסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו" ולא על אחר, ממעט אותו ממייתה ומחומש?. האם תרומת לחמי תודה מדמעת כשאר תרומה שנפלה לתוך חולין שצריך להעלותה באחד ומאה, שכן בדימוע לא מצאנו מיעוט בכתוב, או אינה מדמעת?. ונשארה הגמרא בתיקון.

"תהיינה" ב' עשרונים לשתי הלחם הגמרא שואלת, מנין לומדים שהכתוב עשרה ללחמי תודה

ללחמי תודה עשרה עשרונות? אמר רב יצחק בר אבדימי, ממה שכתוב "תִּהְיֶינָה" בשני יו"דים שאחד מהם מיותר ללמוד שצריכים להביא שני עשרונים. וכיון שבשתי הלחם כתובים שני עשרונים במפורש אם אינו ענין לו תנהו ללחמי תודה⁹⁶⁸. שואלת הגמרא, מנין שצריכים להביא

967 רש"י פי' דס"ד שבתחילה היה מנתח הבשר ואחר כך נוטל האימורים. וקשה שעדיין יכול להקיף או בכלי אחד כמו שפירש לעיל. ונראה לפרש שהק'למה לי קרא הרי פשוט שהוא מחובר. תוס'.

968 ורש"י כתב בספר מוגה שלו שלא גורס' קפיזי וי"ס שלא כ' בהם כלל י' עשרונות דיבר הכתוב. וגורס' אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב ותו לא. ולגירסת הקונט' קשה שהיו"ד לא מיותרת לדרשה שכמו שייאמר מתעשה לשון יחיד תעשינה לשון רבים, כמו כן יאמר מתהיה תהיינה בשני יודין יו"ד אחת של עיקר ויו"ד אחת של שימוש. ועוד אם לומדים מיו"ד עשר חלות למה לי גז"ש של תרומת מעשר. הרי כיון שא' תורה אחד מכל קרבן ודרשו (לעיל דף עז) אחד שלא יטול פרוסה ולמדנו עשרון חולה ע"כ נוטל אחד מ'. תוס'.

עשרה עשרונים, אולי הכתוב בא לומר שצריכים להביא עשרה קפיוזי,
 חצאי קבים? אמר רבא, שהכתוב מדבר במה שהפרשה מדברת, ובפרשה
 כתוב בשתי הלחם "שְׁתֵּים שְׁנַי עֶשְׂרֹנִים".

הגמרא שואלת על מה ששנינו בברייתא "תביאו" הוא ריבוי
 שלמדנו עשרה לחמץ, ומנין עשרה למצה?
 מהכתוב "עַל חֶלֶת לֶחֶם חֻמֵץ יִקְרֶיב קֶרֶבְנו" כנגד חמץ הבא מצה.
 האם דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש⁹⁶⁹?!. ואומרת הגמרא שאין
 זה לימוד של דבר הלמד בהיקש שחוזר ומלמד בהיקש. מפני שהוא דבר
 הלמד הימנו ודבר אחר⁹⁷⁰, וכל הימנו ודבר אחר אינו היקש. ושואלת
 הגמרא מה נאמר למי שאמר שדבר הלמד הימנו ודבר אחר הוא היקש?!.
 ואומרת הגמרא שהכתוב "תְּבִיאו" הוא ריבוי, ואינו היקש.

969 שחמץ עצמו דהוא עשר לומדים משתי הלחם עשרון לחלה מהיקש של לחם לחם. רש"י.

970 כלומר אם החמץ היה מלמד על המצה אותו דבר עצמו שהוא למד משתי הלחם עשרון לחלה אומרים וכי דבר
 הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. אבל כאן החמץ לומד בהיקש משתי הלחם עשרון לחלה, ומלמד בהיקש למצה
 שהוא י' עשרונים. ע"א שמעתי הימנו ודבר אחר הוא שאם היה לומד מחמץ שבתודה לקרבן אחר אפ' להקשות
 וכי דבר וכו'. אבל עכשיו אינו לומד אלא לאותו קרבן עצמו. רש"י.

